

Rezumatul

rezultatelor științifice la proiectul de cercetare 17.00419.06.02F „Foamea organizată și represiunile pe motiv confesional în memoriile victimelor regimului totalitar-comunist în R.S.S. Moldovenească. Cercetări în localitățile din nordul Republicii Moldova” din cadrul Programului de Stat „Recuperarea și valorificarea istorică a memoriei victimelor regimului totalitar-comunist din RSS Moldovenească în perioada anilor 1940-1941, 1944-1953”(pentru anii 2017 – 2018)

Directorul proiectului: dr., conf.univ. Lidia PĂDUREAC

Afirmarea noilor domenii de cercetare istorică și rigorile științifice moderne încurajează comunitatea academică și societatea civilă din Republica Moldova spre abordări interdisciplinare, teme și metode de studiu a istoriei recente din noi perspective teoretico-metodologice, inclusiv cercetări a memoriei supraviețuitorilor regimului comunist-totalitar. Echipa ce implementează proiectul a reușit să realizeze scopul și obiectivele propuse prin cercetări complexe a memoriei colective privind instaurarea și constituirea regimului totalitar-comunist în RSS Moldovenească, organizarea represaliilor politice, foametea provocată artificial, colectivizarea și deportările forțate (în localitățile din nordul republicii). Conlucrarea echipelor implicate în Programul de stat a determinat organizarea unui număr de activități și manifestări științifice cu mult mai mare decât cel planificat. Grație colegilor de la Universitatea de Stat din Moldova și de la Institutul de Istorie s-a reușit stabilirea parteneriatelor cu importante centre culturale și de recuperare a memorie istorice de peste hotarele Republicii Moldova, cum ar fi: Muzeul Genocidului și Rezistenței Poporului Lituanian din Vilnius, Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței din Sighetul Marmației, Memorialul Ipotești, Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” din Botoșani. În consecință, echipa s-a implicat în organizarea a 26 de activități locale, regionale, naționale și internaționale: conferințe științifice, prezentări de carte, mese rotunde, expoziții prin care au fost puse în evidență rezultatele cercetărilor de arhivă și a celor de istorie orală realizate în localitățile din nordul Republicii Moldova. La activități au participat istorici, oameni de cultură, profesori universitari și de liceu, studenți, elevi, persoane interesate de trecutul neamului, persoane care au supraviețuit crimelor regimului totalitar-comunist. Pe anumite segmente lucrul în teren a fost susținut de reprezentanții administrației locale și de profesorii de istorie din localități. Membrii Programului de stat au participat la o serie de emisiuni radio și tv, sensibilizând opinia publică privind evenimentele din perioada dominației sovietice. Colectarea mărturiilor victimelor foamei organizate din anii 1946-1947 și a deportărilor comuniste a fost urmată de cercetări în arhive și de elaborarea unor studii complexe privind manifestarea regimului totalitarist în RSS Moldovenească. Cercetările au permis identificarea aspectelor fundamentale a procesului de recuperare, valorificare și rememorare a experienței traumatice a supraviețuitorilor foamei cum ar fi: statutul nedeterminat al victimelor foamei, profunzimea traumei provocate de foamete, remanența miturilor propagandistice, lipsa practicilor imuabile privind comemorarea victimelor și persistența educației ocazionale în acest domeniu. Interviuurile realizate cu persoanele care au fost deportate în 1951 pe motiv religios au permis identificarea unor trăsături specifice acestui val de deportări: pregătirea morală a membrilor organizației „Martorii lui Iehova” că vor fi persecutați de regim; păstrarea unei comunități unitare în deportare; extinderea organizației prin intermediul relațiilor cu

populația din alte regiuni; menținerea persecuțiilor din partea instituțiilor statului sovietic și după revenirea din deportare. Pentru fiecare studiu de caz publicat cercetătorii au identificat în fondurile de arhivă documente din dosarele personale ale celor intervievați și a rudelor acestora, astfel materialul obținut prin studiile de istorie orală obține statutul de documente istorice veritabile.

Prin munca depusă în cadrul proiectului, echipa a reușit:

- să elaboreze și să publice un volum de memorii; două volume de studii în baza materialului de teren și a cercetărilor realizate privind foametea și deportările din RSSM;
- să recupereze 48 studii de caz. Fiecare studiu de caz este însoțit de o notă introductivă, fotografii din arhiva personală a naratorului, un set de documente identificate în Arhive, cercetate, transliterate și traduse (după caz);
- să publice 36 articole (trei în apariție);
- să participe la 75 de conferințe naționale și internaționale, prezentări de carte;
- să promoveze realizările științifice în mass-media prin participarea la 8 emisiuni radio și tv (inclusiv trei dedicate integral tematicii proiectului).

Membrii echipei au constatat lipsa unor practici imuabile privind comemorarea victimelor foametei și persistența unei educații ocazionale în acest domeniu, situație care sporește factorii de risc pentru ștergerea treptată din memoria colectivă a catastrofei produse de fenomenul foametei. Instituțiile statului nu inițiază și nu organizează (cu mici excepții) comemorarea victimelor foametei, astfel contribuind, intenționat sau din imprudență la uitarea colectivă a uneia din cele mai grave crime săvârșite de regimul stalinist în Basarabia. O astfel de atitudine iresponsabilă față de trecut poate deforma radical în viitor perceperea crimelor provocate de totalitarism. Pentru a depăși această situație propunem:

- Promovarea inițiativei legislative, pornind de la necesitatea recunoașterii statutului de victime ale regimului totalitar pentru persoanele care au avut de suferit din cauza foametei provocate de autoritățile sovietice în RSS Moldovenească în anii 1946-1947, și reabilitării morale a victimelor foametei din RSS Moldovenească; Desemnarea la nivel național a *Zilei de comemorare a victimelor foametei din RSS Moldovenească* și a consecințelor acesteia, cinstind memoria și manifestând respect față de cetățenii care au supraviețuit tragedia foametei; Organizarea unor activități științifice, comemorative sistematice în memoria victimelor foametei și a deportărilor.